

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 मधील उच्च शिक्षणाचे स्वरूप

Dr. Naresh P. Borkar

Smt. Rewaben Manoharbhai Patel Mahila Kala Mahavidyalya, Bhandara, India
nareshpborkar.2014@gmail.com

प्रस्तावना

संपूर्ण मानवी क्षमता साध्य करण्यासाठी, न्याय्य समाजाचा विकास करण्यासाठी आणि राष्ट्रीय विकासाला चालना देण्यासाठी शिक्षण हे मूलभूत गरज आहे. आर्थिक वाढ, सामाजिक न्याय आणि समानता, वैज्ञानिक प्रगती, राष्ट्रीय एकात्मता आणि सांस्कृतिक जतन या दृष्टीने भारताची निरंतर प्रगती आणि जागतिक स्तरावर नेतृत्व करण्यासाठी दर्जेदार शिक्षणासाठी सार्वत्रिक प्रवेश प्रदान करणे ही गुरुकिल्ली आहे. सार्वत्रिक उच्च-गुणवत्तेचे शिक्षण हा व्यक्ती, समाज, देश आणि जगाच्या भल्यासाठी आपल्या देशातील समृद्ध प्रतिभा आणि संसाधने विकसित करण्याचा आणि वाढवण्याचा सर्वोत्तम मार्ग आहे. पुढील दशकात भारतात तरुणांची लोकसंख्या जगात सर्वाधिक असेल आणि त्यांना उच्च दर्जाच्या शैक्षणिक संधी उपलब्ध करून देण्याची आपली क्षमता आपल्या देशाचे भविष्य ठरवेल. अभ्यासक्रमात मूलभूत कला, हस्तकला, खेळ, क्रीडा आणि फिटनेस, भाषा, साहित्य, संस्कृती आणि मूल्ये, विज्ञान आणि गणिताव्यतिरिक्त, शिकणा-यांच्या सर्व पैलू आणि क्षमता विकसित करणे आवश्यक आहे. आणि शिक्षण अधिक उपयुक्त आणि विद्यार्थ्यांसाठी परिपूर्ण बनवून शिक्षणाने चारित्र्य निर्माण केले पाहिजे, विद्यार्थ्यांना नैतिक, तर्कशुद्ध, दयाळू आणि बनण्यास सक्षम केले पाहिजे, त्याच वेळी त्यांना लाभदायक, परिपूर्ण रोजगारासाठी तयार केले पाहिजे. शिक्षण परिणामांची सद्यस्थिती काय आणि आवश्यक काय आहे यामधील अंतर हे व्यवस्थेमध्ये उच्च गुणवत्ता, समानता आणि एकात्मता आणणा-या सुधारणा हाती घेऊन, बालपणाची काळजी आणि उच्च शिक्षणाद्वारे भरून काढले जाणे आवश्यक आहे. भारतासाठी 2040 पर्यंत अशी शिक्षण प्रणाली असणे आवश्यक आहे. 21 व्या शतकातील शिक्षणाच्या महत्त्वाकांक्षी उद्दिष्टांशी सुसंगत असलेली एक नवीन प्रणाली तयार करण्याची अत्यंत गरज आहे.